משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר טהרות

# עיקר תוספות יום טוב על משנה נדה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# עיקר תוספות יום טוב על משנה נדה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-נדה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 5
משנה א ..... 5
משנה ב ..... 5
משנה ג ..... 5
משנה ד ..... 5
משנה ה ..... 5
משנה ז ..... 5
**פרק ב** ..... 6
משנה א ..... 6
משנה ב ..... 6
משנה ג ..... 6
משנה ד ..... 6
משנה ו ..... 7
משנה ז ..... 7
**פרק ג** ..... 7
משנה א ..... 7
משנה ב ..... 7
משנה ג ..... 8
משנה ד ..... 8
משנה ה ..... 8
משנה ו ..... 8
משנה ז ..... 8
**פרק ד** ..... 8
משנה א ..... 8
משנה ב ..... 9
משנה ג ..... 9
משנה ד ..... 10
משנה ה ..... 10
משנה ו ..... 10
משנה ז ..... 10
**פרק ה** ..... 10
משנה א ..... 10
משנה ג ..... 10
משנה ד ..... 11
משנה ה ..... 11
משנה ו ..... 12
משנה ח ..... 12
משנה ט ..... 12
**פרק ו** ..... 12
משנה א ..... 12
משנה ב ..... 12
משנה ג ..... 13
משנה ד ..... 13
משנה ה ..... 13
משנה ח ..... 13
משנה ט ..... 13
משנה י ..... 14
משנה יא ..... 14
משנה יב ..... 14
משנה יג ..... 14
משנה יד ..... 14
**פרק ז** ..... 14
משנה א ..... 14
משנה ב ..... 15
משנה ג ..... 15
משנה ד ..... 15
משנה ה ..... 15
**פרק ח** ..... 15
משנה א ..... 15
משנה ב ..... 16
משנה ג ..... 16
משנה ד ..... 16

**פרק ט** ..... 16
משנה א ..... 16
משנה ב ..... 16
משנה ג ..... 17
משנה ד ..... 17
משנה ה ..... 17
משנה ו ..... 17
משנה ז ..... 17
משנה ח ..... 17
משנה ט ..... 18
משנה י ..... 18
משנה יא ..... 18
**פרק י** ..... 18
משנה א ..... 18
משנה ג ..... 18
משנה ד ..... 19
משנה ה ..... 19
משנה ו ..... 19
משנה ז ..... 19
משנה ח ..... 19

# פרק א

## משנה א

א וְדִין תּוֹרָה כָּךְ הוּא דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְהָכִי, אֶלָּא דְּהִלֵּל עוֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו, וְשַׁמַּאי מִשּׁוּם בְּטוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֵינוֹ עוֹשֶׂה סְיָג. גְּמָרָא:

ב דַּהֲווּ לְהוּ שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת, הַיּוֹם, אֶמֶשׁ, וְאֶתְמוֹל לְמַפְרֵעַ עַד צָהֳרַיִם. וּמִיהוּ אַכַּתִּי לֹא שְׁמַעְנוּ אֶלָּא דְּאֵיכָּא לְמַעוֹטֵי וְלֹא לְיטַמּוּ לְמַפְרֵעַ רַק עוֹנָה אַחַת יוֹתֵר, מִצָּהֳרַיִם עַד שַׁחֲרִית. אֲבָל מַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב לְהוֹסִיף, לֹא יָדְעָנָא מֵהֵיכָא תֵּיתֵי לְהוֹסִיף. וְרַשׁ"י לֹא כָּתַב לְהוֹסִיף:

ג **וָסָת.** תֵּימַהּ, לָמָּה הִפְסִיק וְשָׁנָה הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעִדִּים, הֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי מִיָּד כֵּיצַד דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּקָמַשְׁמַע לָן אַף עַל גַּב שֶׁיֵּשׁ לָהּ וֶסֶת צְרִיכָה לְשַׁמֵּשׁ בְּעִדִּים. וְאַף עַל גַּב דְּתָנֵי לֵיהּ בְּמִשְׁנָה ז', הָכָא אַשְׁמְעִינַן דְּאוֹתָהּ בְּדִיקָה חֲשִׁיבָה לְמַעֵט מֵעֵת לְעֵת, דַּהֲוֵי חִדּוּשׁ. וּלְקַמָּן בְּאַרְבַּע נָשִׁים דַּיָּן שְׁעָתָן. תּוֹסָפוֹת:

ד דְּאִי לָאו הָכִי, לֹא:

ה וְלֹא יַעֲמֹד מִלְּצֵאת חוּצָה. וּלְהָכִי אֲפִלּוּ רַבָּנָן לֹא חָשׁוּ:

ו **לִפְקִידָה.** וְאִצְטְרִיךְ, דְּמַהוּ דְּתֵימָא כֵּיוָן דִּזְמַן מֵעֵט הוּא לֹא חָשׁוּ רַבָּנָן לִפְסִידָא דְּטָהֳרוֹת, קָא מַשְׁמַע לָן:

## משנה ב

ז דְּסָפֵק טָמְאָה הַבָּאָה בִּידֵי אָדָם, נִשְׁאֲלִין עָלֶיהָ אֲפִלּוּ בִּכְלִי מָנַח עַל גַּבֵּי קַרְקַע. גְּמָרָא:

## משנה ג

ח דְּאִי לָאו הָכִי, אֵין לְמֵדִין מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר הֲלָכָה בַּמִּשְׁנָה. גְּמָרָא. שֶׁהַתַּנָּאִים לֹא דִּקְדְּקוּ אִישׁ בְּדִבְרֵי חֲבֵרוֹ כוּ'. רַשׁ"י:

## משנה ד

ט לְרַבָּנָן הוּא דִּמְפָרֵשׁ הָכִי:

י כְּדִכְתִיב מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא (חֲלָב מִדָּם) לֹא אֶחָד [אִיּוֹב יד], בְּתָמִיָּה, כְּלוֹמַר יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְרַבָּנָן, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן זוֹ שִׁכְבַת זֶרַע. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר אֵלּוּ מֵי הַנִּדָּה, שֶׁהַמַּזֶּה וּמַזִּין עָלָיו טָהוֹר, וְנוֹגֵעַ טָמֵא. גְּמָרָא:

## משנה ה

יא בֵּירוּשַׁלְמִי פָּרֵיךְ, וְכִי בְּדַעְתָּהּ תָּלוּי הַדָּבָר. וּמְשָׁנֵי, כָּל שֶׁרְאוּיָה לִקְרוֹתָהּ אִימָּא. תּוֹסָפוֹת:

יב אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּסְקָה מִלִּרְאוֹת בְּאֵלּוּ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים:

## משנה ז

יג **חוּץ כוּ'**. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵין אִשָּׁה קוֹבַעַת וֶסֶת בִּימֵי נִדָּה וִימֵי טוֹהַר. גְּמָרָא:

יד וַאֲפִלּוּ אֵין לָהּ וָסֶת, לְפָרוּשׁ רַשִׁ"י:

טו וְלִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ לֹא בָּעֵינַן בְּדִיקָה, כֵּיוָן דִּלְאַחַר תַּשְׁמִישׁ לֹא בָּעֵי בְּדִיקָה, לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ נַמִּי לֹא בָּעֵי, דִּלְבַעְלָהּ לֹא בָּעֵי בְּדִיקָה אֶלָּא מִגּוֹ דִּלְטָהֳרוֹת, וְהָכָא לֵיכָּא מִגּוֹ. רַשִׁ"י:

# פרק ב

## משנה א

א כֵּן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י בַּמִּשְׁנָה לְפִי הַסְּלְקָא דַּעְתָּךְ, כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד. אֲבָל הָרַ"ב הֶוָה לֵיהּ לְפָרֵשׁ כְּמַסְקָנַת הַגְּמָרָא, דְּמַרְבֶּה, אַנָּשִׁים קָאֵי. אֲבָל אֲנָשִׁים אֲפִלּוּ חֲדָא זִמְנָא נַמִּי לֹא, שֶׁמָּא יוֹצִיא שִׁכְבַת זֶרַע לְבַטָּלָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב לַאֲפוֹקֵי לְעִנְיַן זוֹב, דְּאַף הוּא מְשֻׁבָּח כַּנָּשִׁים. גְּמָרָא. כְּדֵי לִמְנוֹת רְאִיּוֹתָיו שִׁתִּים לַטֻּמְאָה, וְשָׁלֹשׁ לְקָרְבָּן. רַשִׁ"י:

ג וּכְאִלּוּ מֵבִיא מַבּוּל לָעוֹלָם. וְאֵיכָא מַאן דְּאָמַר דְּחַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם. וּכְאִלּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים, וּכְעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

ד וְזֶהוּ דְּקָא מַשְׁמַע לָן הָכָא. וְכֵן נַמִּי הָא דְּאַף לוֹ מְתַקְּנָת עֵד. וְהַהִּ דְּהָכָא וְדִלְעֵיל מַיְרֵי לְטָהֳרוֹת, אֲבָל לְבַעְלָהּ אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה כְּלָל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ב

ה **קָרְבָּן**. וְאֵין לָחֹשׁ לְדַם מַאֲכֹלֶת, דְּאוֹתוֹ מָקוֹם בָּדוּק אִי נַמִּי דָּחוּק אֵצֶל מַאֲכֹלֶת. גְּמָרָא:

## משנה ג

ו **שֶׁתֵּרֵד כוּ'** וְתַדְחֵי כוּ'. בָּעֵד שֶׁבְּיָדָהּ. וְאִי אֵין עֵד בְּיָדָהּ, כְּדֵי שֶׁתּוֹשִׁיט יָדָהּ לְתַחַת הַכַּר אוֹ הַכֶּסֶת וְתִטֹּל עֵד וְתִבְדֹּק בּוֹ. גְּמָרָא:

ז מִדְּרַבָּנָן. כְּדֵין מֵעֵת לְעֵת דִּמְטַמְּאָה מִשְׁכָּב כוּ', כָּל שֶׁכֵּן הֵיא עַצְמָהּ. רַשִׁ"י:

ח **שֶׁמְּטַמְּאָה כוּ'**. פֵּרוּשׁ, מִכָּאן וּלְהַבָּא. וְטַעֲמָא, הָתָם אֵין שׁוֹר שָׁחוּט לְפָנֶיךָ, הָכָא שׁוֹר שָׁחוּט כוּ' [דְּאֵין לָהּ בַּמֶּה לְתְלוֹת וּמִיּוֹם שֶׁלְּבָשַׁתּוֹ הֵיא בְּסָפֵק זֶה. רַשִׁ"י]. גְּמָרָא:

## משנה ד

ט **בְּחָזְקַת כוּ'**. כְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ שְׁעַת וֶסְתָּהּ. וְאִם אֵין לָהּ וָסֶת, שֶׁלֹּא עָבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם לִרְאִיָּתָהּ. דְּוֶסְתּוֹת דְּאוֹרַיְתָא. וּלְמַאן דְּאָמַר וְסָתוֹת דְּרַבָּנָן, אֲפִלּוּ הִגִּיעַ אֶלָּא שֶׁשָּׁהֲתָה שִׁעוּר שֶׁתִּטְבֹּל נַמִּי שַׁרְיָא, דְּכֵיוָן דְּוֶסְתּוֹת דְּרַבָּנָן, סָפֵק טְבִילָה מוֹצִיאָה מִידֵי סְפֵק רְאִיָּה. וְכֵן הֵיא מַסְקָנַת הַפּוֹסְקִים. אֶלָּא דְּהָרַ"ב לֹא פֵּרֵשׁ כֵּן בְּסוֹף פֶּרֶק ד':

י **עַל כָּל כוּ'**. טַעֲמָא מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא, דְּחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא תִּרְאֶה טִפַּת דָּם וְיַעֲמִידוּהוּ כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם [לְפִי שָׁעָה] וּתְחַפֶּינוּ שִׁכְבַת זֶרַע בְּבִיאָה [שְׁנִיָּה], וְכִי בָּדְקָה לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ אַחֲרוֹן

לֹא מִנְכַּר. וְאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא נַמִּי לֹא יָדְעִינַן עַד לְמָחָר, מִיהוּ בָּעִינַן מוֹכִיחָה קַיָּם, דְּאִי לָאו הָכִי, מַה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָן. רַשְׁ"י:

יא וְקָשֶׁה, דְּכִי בָּדְקָה לְאוֹר הַנֵּר תִּסְגֵּי. וּבַגְּמָרָא מַסִּיק, דְּהַמְשַׁמֵּשׁ לְאוֹר הַנֵּר הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה. אֶלָּא אֵימָא, אוֹ תִּבְדֹּק:

יב וְהַתּוֹסָפוֹת הִקְשׁוּ עַל פֵּרוּשׁ זֶה. וּמַסְקֵי דִּלְבֵית הִלֵּל נַמִּי בָּדְקִי אַחַר כָּל תַּשְׁמִישׁ, אֶלָּא דְּלֹא מַצְרְכֵי חָדָשׁ וַאֲפִלּוּ לַצְּנוּעוֹת מִשּׁוּם דְּאָז לֹא נַפְקָא מִנַּהּ בְּחָדָשׁ, דְּאִיכָּא רֹב לִכְלוּחַ מִשְׁכָּבַת זֶרַע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ו

יג **אַף כּוֹ**'. דְּהָכָא נַמִּי מִלְּקָא הוּא דְּלָקֵי. גְּמָרָא:

יד דְּדַם נִדּוּת נַפְקָא לֵיהּ מִקְּרָא בְּתוֹסֶפְתָּא דְּשַׁבָּת. וְרַבִּי מֵאִיר יָלִיף נַמִּי לְדַם טָהוֹר בִּגְזֵרָה שָׁוָה. וְרַבָּנָן לֵית לְהוּ הַהִיא גְּזֵרָה שָׁוָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו לְכְאוֹרָה רוֹצֶה לוֹמַר תַּנָּא קַמָּא, אֲבָל מַסְקָנַת הַפּוֹסְקִים כַּחֲכָמִים וְהַיְנוּ רַבִּי יוֹסֵי. וְקָשֶׁה, דְּלְעֵיל פָּסַק כְּתַנָּא קַמָּא:

## משנה ז

טז וְנָקֵט שָׁחוֹר, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא הוֹאִיל וְאָמְרִינַן שָׁחוֹר אָדֹם הוּא אֶלָּא שֶׁלָּקָה, הִלְכָךְ אֲפִלּוּ דְּהָה מִכָּן נַמִּי לִטְמֵא, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

יז בֵּין שֶׁיִּמְצָא הַדָּם מִן הַלּוּל וְלִפְנִים, בֵּין מִן הַלּוּל וְלַחוּץ. הָרַמְבַּ"ם:

יח וְכֵן מַרְאֵה שַׁעֲוָה וְזָהֹב, כָּל שֶׁאֵינוֹ נוֹטֶה לְאַדְמִימוּת. בֵּית יוֹסֵף:

# פרק ג

## משנה א

א **עַמָּהּ**. עִמָּהּ אִין, בְּתוֹכָהּ לֹא. לְפִי שֶׁהוּא דַּם חֲתִיכָה, לֹא דַּם נִדָּה. הָרַמְבַּ"ם:

ב כְּלוֹמַר, פְּתִיחַת הַקֶּבֶר דְּלָאו לֵידָה הִיא. דְּאִי לֵידָה הִיא, בְּלֹא דָּם נַמִּי טְמֵאָה כוּ'. רַשְׁ"י:

## משנה ב

ג וּמֵרִישָׁא דְּכִמִּין שַׂעֲרָה כוּ' לֹא שְׁמִעִינַן לֵיהּ, דְּמַעֲטִין נִינְהוּ וְלֹא שַׁיָּךְ בְּהוּ פְּתִיחַת הַקֶּבֶר. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **כְּמִין בְּהֵמָה כוּ**'. הוֹאִיל וְשָׁחוֹר שֶׁבָּעַיִן הָוֵי עָגֹל בַּבְּהֵמָה כְּשֶׁל אָדָם. אֲבָל דְּדָגִים לָאו עָגֹל הוּא. וְהָא דְּלֹא תָּנֵי נָחָשׁ דַּהֲוָה אֲמֵינָא בְּנָחָשׁ הוּא דִּפְלִיגִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, דְּלֹא כְּתִיב בֵּיהּ יְצִירָה, אֲבָל בְּהֵמָה וְחַיָּה לֹא פְּלִיגִי, דִּכְתִיב בְּהוּ יְצִירָה כָּאָדָם. גְּמָרָא:

### משנה ג

ה וּלְכָךְ לֹא חָיְשִׁינַן דִּלְמָא וָלָד הָוֵי וְנִמּוֹחַ, דְּאִם אִיתָא דְּנִמּוֹחַ, כֻּלֵּהּ בְּחַד גַּוְנָא הָוֵי קָאֵי. גְּמָרָא:

ו לְשׁוֹן רַשִׁ"י בַּמִּשְׁנָה דִּלְעֵיל, וִימֵי טֹהַר כָּלִים לְסוֹף אַרְבָּעִים:

### משנה ד

ז כְּלוֹמַר, שֶׁרְגִילוּת הוּא שֶׁעִם וָלָד יֵבֹא סַנְדָּל, אֲבָל אֵין סַנְדָּל שֶׁאֵין עִמּוֹ וָלָד, וּבִשְׁבִיל סַנְדָּל תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה, דְּסְפֵק זָכָר וּסְפֵק נְקֵבָה הוּא. וְאִם הַוָּלָד אַחַר נְקֵבָה, הַסַּנְדָּל לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד אֶפִלּוּ לִימֵי טָהֳרָה. וְכִי אִצְטְרִיךְ תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה, כְּגוֹן שֶׁהַוָּלָד הַשֵּׁנִי זָכָר, דְּיֵהֵבִינַן לַהּ חֲמֵרַת טֻמְאָה דִּנְקֵבָה בִּשְׁבִיל הַסַּנְדָּל, וִימֵי טֹהַר לְזָכָר לְחֻמְרָא. גְּמָרָא:

ח וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם. וְקָשֶׁה הִלְכָתָא אַהִלְכָתָא דְּרֵישׁ פֶּרֶק ג' דִּבְכוֹרוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם הָרַ"ב יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ שָׁם כְּהָרַמְבַּ"ם דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם בִּטּוּל בְּרֹב, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּוָלָד הָיָה אֲבָל נִפְסַד וּמַפְנֵי כֵּן אֵינוֹ נִכָּר:

### משנה ה

ט הַיְנוּ אִם לֹא יָצָא מַמָּשׁ מְהֻפָּךְ וְגַם לֹא כְּדַרְכּוֹ:

י לָאו אַמְּחֻתָּךְ דְּמַתְנִיתִין קָאֵי, אֶלָּא מְחֻתָּךְ וְיוֹצֵא כְּדַרְכּוֹ. וּמַתְנִיתִין הָכִי קָאָמַר, יָצָא מְחֻתָּךְ אוֹ שָׁלֵם, וְזֶה וְזֶה מְסֹרָס, מִשֶּׁיָּצָא רֻבּוֹ הֲרֵי הוּא כְּיָלוּד. גְּמָרָא:

### משנה ו

יא **אִם כֵּן**'. וּבְשֶׁלֹּא הֶחְזִקָה עֲבָרָה. דְּאִי בְּהֶחְזִקָה, הַלֵּךְ אַחַר רֹב נָשִׁים, וְרֹב נָשִׁים וָלָד מְעַלְיָא יָלְדָן. גְּמָרָא:

יב וּמִשּׁוּם הָכִי הוּא דִּתְנַן לְזָכָר. וּבְכֻלְּהוּ בָּבֵי דִּלְעֵיל נַמִּי דִּתְנִינַן לְזָכָר וְלִנְקֵבָה, דִּינָא הָכִי. אֶלָּא דְּכָאן הֶכְרַח הָרַ"ב לְפָרֵשׁ כֵּן, מִשּׁוּם דְּאִי לָאו הָכִי, בְּחִנָּם נָקַט לְזָכָר. אֲבָל בַּגְּמָרָא אָמְרִינַן, לָמָּה הֻזְכַּר זָכָר, שֶׁאִם תִּרְאֶה יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה וְתַחֲזֹר וְתִרְאֶה יוֹם אַרְבָּעִים וְאֶחָד תְּהֵא מְקֻלְקֶלֶת עַד אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה ז

יג דְּקָא מְסַיְּעֵי לֵיהּ קְרָאֵי, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

## פרק ד

### משנה א

א וְרַבִּי מֵאִיר הוּא דְּחָיֵישׁ לְמִעוּטָא. גְּמָרָא. מַשְׁמַע דִּלְרַבָּנָן טָהוֹרוֹת. וְקָשֶׁה, דְּהָא מָנֵי לְהוּ בִּשְׁמֹנָה עָשָׂר דָּבָר. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּגָזְרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִסְתְּמְעוּ בָּהֶן. וְהָא דְּלֹא מוֹקֵי מַתְנִיתִין

כְּכֻלֵּי עָלְמָא. יֵשׁ לוֹמַר, דְּמַתְנִיתִין עַל כָּרְחָךְ לֹא סְבִירָא לַהּ טַעֲמָא דְּטִמּוּעַ אֶלָּא מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ רְאִיָּה כִּדְתָנֵי שְׁיּוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם. וְאִם תֹּאמַר, לְרַבִּי מֵאִיר דְּחָיֵישׁ לְמִעוּטָא וּסְבִירָא לֵיהּ כּוּתִים גֵּרֵי אֱמֶת הֵן אִם כֵּן הֲוּ נִדּוֹת מִן הַתּוֹרָה, וְאַמַּאי מָנֵי לְהוּ בִּשְׁמֹנָה עָשָׂר דָּבָר. וְיֵשׁ לוֹמַר, דַּחֲזָקָה שֶׁלֹּא רָאֲתָה רֶגַע אֶחָד אַחַר הַהוֹלָדָה, וּסְמוֹךְ רֻבָּא לַחֲזָקָה זוֹ, וַהֲוּ הָנָךְ דַּחֲזוּ מְעוּטָא דְּמִעוּטָא. תּוֹסָפוֹת:

ב **שֶׁהֵם כּוּ**'. אַטּוּ כֻּלְּהוּ בּוֹעֲלֵי נִדּוֹת נִינְהוּ. בְּנָשׁוּאִים שָׁנוּ. גְּמָרָא:

ג וְאִם תֹּאמַר, וְתַפּוּק לֵיהּ שֶׁהֵן נִדּוֹת מֵעֲרִיסָתָן. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּהַיְנוּ דַּוְקָא בְּקָטַנּוֹת, דְּלֹא דָּרְשֵׁי וְאִשָּׁה, אֲבָל גְּדוֹלוֹת דְּמַפְרְשֵׁי לְהוּ וְטָבְלֵי לֹא מְטַמּוּ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּיוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם וְדָם. תּוֹסָפוֹת:

ד רַשׁ"י. וְקָשֶׁה, דְּהָנֵי בְּגָדִים כֵּיוָן דְּאֵינָם מְטַמְּאִין לָאָדָם, אִם כֵּן לֵיכָּא לְחַיּוֹבֵיהּ אֶלָּא מִשּׁוּם מַכְנִיס בְּגָדִים טְמֵאִים לַמִּקְדָּשׁ וּבְהָא לֹא שַׁיְּיךְ קָרְבָּן אֶלָּא מַלְקוֹת לְדַעַת הָרַאֲב"ד, וּלְהָרַמְבַּ"ם רַק מַכּוֹת מַרְדּוּת וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשׁ"י בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי. וְנִרְאֶה לִי, מִשּׁוּם דִּבְתוֹרַת כֹּהֲנִים אִיתָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים בָּכָרַת, וְהַיְנוּ רַבִּי מֵאִיר, וְאַשְׁמְעִינַן דְּהָכָא פְּטוּרִים. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ה אֲבָל כְּשֶׁלָּבַשׁ בְּגָדָיו שֶׁיִּשְׁבָּה עֲלֵיהֶן אִשְׁתּוֹ נִדָּה (אַף עַל פִּי שֶׁדָּרַס יָחֵף) נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה מִמַּשָּׂא מִדָּרָס, לְכָךְ מוֹקֵי בְּעָרֹם, דִּכְשֶׁפֵּרֵשׁ מִן הַמִּדָּרָס לֹא הָוֵי אֶלָּא רִאשׁוֹן וְאֵינוֹ מְטַמֵּא כֵּלִים. תּוֹסָפוֹת:

ו וְהָא דְּלֹא אוֹקֵי כְּגוֹן שֶׁנִּגַּע הַכּוּתִי בַּתְּרוּמָה. דְּמַתְנִיתִין לֹא אַיְירֵי בְּהָכִי. תּוֹסָפוֹת. וּכְלוֹמַר, דְּאַמִּשְׁכָּב תַּחְתּוֹן קָאֵי. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ב

ז מִדְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְעוֹלָם הֵם כְּיִשְׂרָאֵל, מִכְּלַל דִּלְתַנָּא קַמָּא סְתָמָא הֵן כַּכּוּתִיּוֹת. גְּמָרָא:

## משנה ג

ח דִּדְבַר תּוֹרָה אֵין מְטַמְּאִין, דִּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. גְּמָרָא:

ט שֶׁלֹּא תְּהֵא תִּינוֹק יִשְׂרָאֵל רָגִיל אֶצְלוֹ בְּמִשְׁכַּב זָכוּר. רַשׁ"י:

י וְלֹא עֲבַדוּ הֶיכֵּרָא בְּרֶקַּהּ וּמֵימֵי רַגְלֵיהָ, מִשּׁוּם דְּהֵן שְׁכִיחִין גָּזְרוּ בְּהוּ טֻמְאָה, אֲבָל דָּמָהּ לֹא שְׁכִיחַ. גְּמָרָא:

יא לַאֲפוֹקֵי דָּם, בֵּין טָמֵא בֵּין טָהוֹר, נוֹטֵף וְיוֹצֵא רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. רַשׁ"י:

יב וּבְדָם נָכְרִית מְטַהֲרֵי לְגַמְרֵי, דְּלֹא לֵיתוּ לְחַלֵּק נַמִּי בְּשֶׁל תּוֹרָה. אֲבָל בְּדַם טָהֳרָה, כֵּיוָן דְּעָבְרוּ יְמֵי לֵידָתָהּ הַכֹּל יוֹדְעִין דְּדַם טָהֳרָה הוּא. גְּמָרָא וְרַשׁ"י:

יג אֲבָל סְפָרָה וְלֹא טָבְלָה, בֵּית שַׁמַּאי לְשִׁיטָתָן וּבֵית הִלֵּל לְשִׁיטָתָן. גְּמָרָא:

### משנה ד

יד **לַיְלָה וְיוֹם**. הָכִי קָאָמַר לֵיהּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. תּוֹסָפוֹת:

### משנה ה

טו **וַחֲמִשִּׁים**. הַשְׁתָּא חֲמִשִּׁים, אַרְבָּעִים מִבַּעְיָא. לֹא קַשְׁיָא, כָּאן לִבְרִיאָה (אַרְבָּעִים), כָּאן לְחוֹלָה (חֲמִשִּׁים):

טז הַיְנוּ כְּשֶׁלֵּדָתָהּ הָיְתָה בֵּימֵי זִיבָה. אֲבָל כִּי שָׁלְמוּ יְמֵי זִיבָה וּמָטוּ יְמֵי נִדּוּת וְיָלְדָה, טְמֵאָה נִדָּה. גְּמָרָא וְרַשִׁ"י:

יז **מִשְּׁתֵּי שַׁבָּתוֹת**. בַּגְּמָרָא יָלְפִינַן מִקְּרָא. וּמֵירֵי שֶׁהִתְחִילָה בִּימֵי זִיבָה. מַגִּיד מִשְׁנֶה:

### משנה ו

יח **שֶׁיֵּצֵא כּוּ'**. יָצָא, טְמֵאָה לֵידָה. רַשִׁ"י:

יט **וּמַה כּוּ'**. וְאִם תֹּאמַר, בְּלֹא קַל וָחֹמֶר תֵּפּוּק לֵיהּ, דְּקַשְׁיָא לֹא גָרַע מִשּׁוּם. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּרִישׁ וְטָהֳרָה מִמְּקוֹר דְּמֶיהָ, מֻחֶמֶת עַצְמָהּ וְלֹא מֻחֶמֶת וָלָד, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא, לְכָךְ צָרִיךְ קַל וָחֹמֶר. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כ **דַּיּוֹ כּוּ'**. וְרַבָּנָן דְּרִשֵׁי, תֵּשֵׁב, יְשִׁיבָה אַחַת לְכֻלָּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה ז

כא שַׁחֲרִית וְעַרְבִית. רַשִׁ"י:

כב דְּוָסָתוֹת דְּאוֹרַיְתָא. וּמֵיהוּ לַהֲלָכָה פְּסְקִינַן דְּוָסָתוֹת דְּרַבָּנָן, וּכְשֶׁמָּצְאָה טְהוֹרָה, טְהוֹרָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כג **לָאו דַּוְקָא**. דְּמַשְׁתָּנֵן הַחַמָּה טוֹבָלֶת. אֶלָּא בְּרַגִיל וְהוֹוֶה קָאָמַר:

## פרק ה

### משנה א

א וַהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב וְאִם נְקֵבָה הִיא:

ב מַשְׁמַע אֲבָל בְּזִיבָה לֹא. וּבְסֵיפָא לֹא תְּנַן אֶלָּא הַזָּב. וּבַגְּמָרָא יָלְפִינַן נַמִּי זָבָה, מִדְּאַפְּקֵיהּ בִּלְשׁוֹן זִיבָה. וּפוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע, מִיהֶיָה יְתֵרָה:

### משנה ג

ג דְּבִנְגָעִים וּבְטֻמְאַת מֵת כְּתִיב אִישׁ, אִצְטְרִיךְ קְרָא בְּהוּ לְרַבּוֹיֵי. אֲבָל לְעִנְיַן יִבּוּם וּמַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה לֹא כָּתַב אִישׁ, וְלֹא אִצְטְרִיךְ קְרָא אֶלָּא לְמַעוֹטֵי עֻבָּר. תּוֹסָפוֹת:

ד וּמִנַּהּ, דְּבִישִׁיבָה כָּל דְּהוּ וַאֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד סַגֵּי:

ה וּבֵן אֵין לוֹ אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא אִית לֵיהּ. גְּמָרָא:

**י** דְּאֵין לוֹמַר לְעִנְיַן פְּסוּל דְּאִמּוֹ כְּמוֹ וּמַאֲכִיל, דְּמַאי אִירְיָא יוֹם אֶחָד, אֶפִלּוּ עֶבֶר פּוֹסֵל. גְּמָרָא:

**יז** וְקָשֶׁה, לוֹקְמֵי בְּאִשָּׁה אַחַת גְּרוּשָׁה וְיֵשׁ לוֹ בֵּן אֶחָד מִמֶּנָּה, וּכְשֶׁהוּא בֶּן יוֹם אֶחָד פּוֹסֵל, אֲבָל עֶבֶר לֵית לֵיהּ זְכִיָּה, וְיֹאכְלוּ הָעֲבָדִים מִשּׁוּם הָרָאוּי לְיָרְשׁוֹ. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאָתֵי לְמֵימְרָא דַּאֲפִלּוּ בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן מְעֻבֶּרֶת אֵינוֹ מַאֲכִיל לָעֲבָדִים בַּתְּרוּמָה. וּכְדַעַת הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

**יח** **חַיָּב**. אֲבָל עֶבֶר לֹא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

**יט** **כְּחָתָן שָׁלֵם**. דְּלִקָּטָן הַנִּמּוֹל קָרִינַן חָתָן. וְקַמַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דַּעֲדַיִן לֹא נִכְנַס לַבְּרִית, מִתְאַבְּלִין עָלָיו. וּמִשּׁוּם דְּנָהֲגִינַן לָמוּל לְקָטָן שֶׁמֵּת וְלֹא נִמּוֹל, קְרֵי לְחַי הַנִּמּוֹל לִשְׁמֹנָה חָתָן שָׁלֵם. נִרְאֶה לִי:

**כ** מַשְׁמַע דְּוַקָא דְּלְעִנְיַן אֲבֵלוּת, דְּהַלְּךְ אַחַר הַמֵּקֵל. אֲבָל לְכָל הָנָךְ דְּלְעֵיל לֹא בָּעִינַן כְּלוּם לוֹ חֲדָשָׁיו, דְּבִסְתָמָא אָזְלִינַן בְּהוּ בָּתַר רֻבָּא. וּמֵיהוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּלָאו דַּוְקָא, וְהוּא הַדִּין לְאִינָךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם. וְכֵן הוּא דַּעַת רַשׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ד

**כא** וְאַף עַל גַּב דְּמֵעֲרִיוֹת דְּסֵיפָא שְׁמְעִינַן לַהּ, אִצְטְרִיךְ, דַּהֲוֵי מוֹקְמִינַן סֵיפָא דַּוְקָא בַּעֲרִיוֹת וְלֹא בִּבְהֵמָה. אֶבֶל הַשְׁתָּא דְּתָנֵי אֵשֶׁת אִישׁ וְהוּא הַדִּין לְכָל הָעֲרָיוֹת, עַל כָּרְחָךְ סֵיפָא לִבְהֵמָה אַתְיָא. תּוֹסְפוֹת. וְהוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְאַסְבּוֹרֵי בְּקִדּוּשֵׁי בִּיאָה, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקִדּוּשֵׁי כֶּסֶף תָּנֵי לֵיהּ בִּתְחִלָּה בְּרֵישׁ קִדּוּשִׁין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

**כב** וּמִן הַכְּהֻנָּה. וְכֵן לְלֵוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית. רַשׁ"י:

**כג** נִרְאֶה לִי דְּנָקַט הָנֵי, מִשּׁוּם דְּשִׁכִּיחָא לְהוּ וְעִינֵיהֶם עָלֶיהָ:

**כד** כְּלוֹמַר, בְּתוּלֶיהָ אָזְלִי אֶלָּא שֶׁחוֹזְרִים. וְנִפְקָא מִנַּהּ לְדָם שֶׁתִּרְאֶה בְּבִיאָה שֶׁבְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, שֶׁהוּא דַּם בְּתוּלִים, לֹא דַּם נִדָּה. מִדְּלֹא תָּנֵי פְּחוֹת מִכָּן וְלֹא כְּלוּם. גְּמָרָא:

## משנה ה

**טו** **שֶׁבָּא כוּ'**. אֲבָל נִשּׂוּאִין לֵית לֵיהּ:

**טז** וְנִרְאֶה לִי, דִּלְעִנְיַן יְרֻשָּׁתָהּ וְכָל שֶׁכֵּן לְטַמֵּא לָהּ, לֹא קָנְאָהּ, דְּאֵין בִּיאָתוֹ אֶלָּא כַּמַּאֲמָר בְּגָדוֹל. וְאֵין נִרְאֶה כֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ן. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהָרַ"ב נָמֵי סָמַךְ אַדִּלְעֵיל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

**יז** אֲבָל בְּבֶן תֵּשַׁע יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא עַל בַּת כֹּהֵן לֵיכָּא לְמֵימַר דְּפוֹסֵל מִן הַתְּרוּמָה. דְּאִי מִשּׁוּם בִּיאַת זְנוּת, לֹא פְּסָלָהּ זְנוּת דְּכָשֵׁר מִן הַתְּרוּמָה. וְאִי מִשּׁוּם קִדּוּשִׁין, קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ אֵין קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין. רַשׁ"י:

יח אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים. אֲבָל סְקִילָה לֹא, דְּמוֹדֶה בְּקִנָּס פָּטוּר. רַשְׁ"י:

### משנה ו

יט **כָּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה**. גְּמָרָא, בַּת אַחַת עֶשְׂרֵה כוּ' נִבְדָּקִים לָמָּה לִי. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הֵיכִי דְּחָרִיפָא טוּבָא מִיבַּדְקָא בְּאַחַת עֶשְׂרֵה, קָא מַשְׁמַע לָן:

כ **בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה וְכוּ'**. וְהָא דִּנְקֵבָה קוֹדֶמֶת, כְּתַב הָרַמְבַּ"ם, לְהָיוֹת חַיֵּיהֶן קְצָרִים מֵחַיֵּי הָאִישׁ בְּרֹב, וּבְגְּמָרָא, וַיְבָן אֶת הַצֵּלַע מְלַמֵּד שֶׁנִּתַּן בִּינָה בָּאִשָּׁה יוֹתֵר מִבָּאִישׁ:

כא רוֹצֶה לוֹמַר רֹאשׁ שְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה דִּידְהוּ:

כב **אֵין כוּ'**. וְלֹא מַחְזְקִינַן לְהוּ בְּשׁוֹטָה, דְּשׁוֹטָה אֵינוֹ אֶלָּא הַמְקֻרֵעַ כְּסוּתוֹ כוּ', וְאֵלּוּ סוֹפָן לָבֹא לִכְלַל דַּעַת. רַשְׁ"י:

### משנה ח

כג וְכֵן אֵין אָבִיהָ מֵפֵר נְדָרֶיהָ, וְלֹא תִּנָּשֵׂא לְכֹהֵן גָּדוֹל. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה ט

כד **עֶשְׂרִים שָׁנָה**. מִדְּלֹא תָּנֵי וְיוֹם אֶחָד, דְּיָקִינַן בַּגְּמָרָא דִּשְׁלֹשִׁים יוֹם דִּשְׁנַת עֶשְׂרִים הֲרֵי הִיא כִּשְׁנַת עֶשְׂרִים לְכָל דְּבָרֶיהָ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה **יָבִיא**. הָכִי גָּרְסִינַן, יָבִיאוּ כוּ'. וְרוֹצֶה לוֹמַר קְרוֹבֵי הָאִשָּׁה אִם רוֹצִים שֶׁתֵּצֵא לַשּׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כו **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כוּ'**. וּבְפֶרֶק ח' דִּיבָמוֹת תְּנַן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר סְרִיס חַמָּה חוֹלֵץ. אֵיכָא דְּאָמְרֵי חָזַר בּוֹ מֵהַהִוא דְּנִדָּה, וְאֵיכָא דְּאָמְרֵי כִּי תְּנַן הַהִוא דְּנִדָּה לָעֲנָשִׁים. גְּמָרָא:

## פרק ו

### משנה א

א וְאִם תֹּאמַר לְרַבִּי מֵאִיר לָמָּה הֶזְכִּיר הָעֶלְיוֹן, כֵּיוָן דְּלֹא סָמְכִינַן עֲלֵיהּ. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאִצְטְרִיךְ לְעִנְיַן עֲנָשִׁין וְקִדּוּשִׁין וּמִלֵּי טוּבָא, דְּרֹב פְּעָמִים תַּחְתּוֹן אָתָא בְּרֵישָׁא כִּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא. וְאִם כֵּן אִי חֲזִינָא עֶלְיוֹן מִסְתָּמָא כְּבָר בָּא תַּחְתּוֹן וּגְדוֹלָה הִיא וּצְרִיכָה גֵּט לְקִדּוּשֶׁיהָ, וְגַם אָסוּר בַּאֲחוֹתָהּ:

### משנה ב

ב וַהֲוָה מָצֵי נַמֵּי לְאוֹקְמָא לְעִנְיַן טָהֳרַת טֻמְאָה. דִּכְלֵי הֶעָשׁוּי לְמַשְׁקֶה שִׁעוּרוֹ בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה. אֶלָּא דְּנִיחָא לֵיהּ לְאוֹקְמָא בְּעָשׂוּי אַף לָאֲכָלִים, דְּהָא כָּל כְּלֵי חֶרֶס תְּנַן:

## משנה ג

ג וְכֵן לְשׁוֹן רַשִׁ"י, שֶׁאֵין לְךָ כְּלִי הֶרְאוּי לְמוֹשַׁב הַזָּב שֶׁאֵין שָׁם כְּלִי עָלָיו וְרָאוּי לְקַבֵּל כָּל טֻמְאוֹת. וְהַאי דְּנָקֵט טְמֵא מֵת, מִשּׁוּם דּוּמְיָא דְּמִדְרָס הַזָּב דְּאַב הַטֻּמְאָה הוּא. וְהָכִי קָאָמַר, כָּל הֶרְאוּי כוּ'. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב פֶּרֶק כ"ד דְּכֵלִים מִשְׁנָה ד':

ד מִשּׁוּם דְּבַמֵּת עַצְמוֹ אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר עָמֹד, נָקֵט טְמֵא מֵת. וּטְמֵא מֵת עוֹשֶׂה לִכְלִי אַב הַטֻּמְאָה:

ה דְּכֵיוָן דְּעַל יְדֵי מֵת מִתְטַמֵּא בִּנְגִיעָה לִהְיוֹת אַב הַטֻּמְאָה, לֹא נַפְקָא מִנַּהּ בִּישִׁיבָה:

## משנה ד

ו **כל כוּ**'. וְאִשָּׁה פְּסוּלָה לְהָעִיד, וְאִם כֵּן פְּסוּלָה לָדוּן. וְקָשָׁה מִדְּבוֹרָה שֶׁשָּׁפְטָה אֶת יִשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמַר, כָּל אִישׁ הַכָּשֵׁר כוּ'. אִי נַמִי, עַל פִּי הַדִּבּוּר הָיְתָה דָּנָה. אוֹ שֶׁהָיְתָה מְלַמֶּדֶת לָהֶם הַדִּינִים. תּוֹסָפוֹת. וְהָרַ"ן תֵּרֵץ, דְּקִבְּלוּהָ שְׁאנֵי:

ז אֲבָל בִּשְׁתֵּי עֵינָיו. אֲפִלּוּ לְעֵדוּת פָּסוּל, דִּכְתִיב אוֹ רָאָה. רַשִׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ה

ח וְאַף דִּבְהֵמָה חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר, מִכָּל מָקוֹם מַעֲשְׂרוֹ אֵינוֹ טוֹבְלוֹ. וְהָכָא בְּמַעֲשֵׂר דְּטָבֵיל אַיֵּרֵי. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ט הָרַמְבַּ"ם. וְקָשָׁה, דִּבְרֵישׁ מַעֲשְׂרוֹת אַדִּתְנַן וְגִדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ, קָאָמַר, יָצְאוּ כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת וְכֵן סְטִיס וְקוֹצָה. וְעוֹד קָשָׁה, דִּבְפֶרֶק קַמָּא דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֵּרֵשׁ דְּבָקָר וְצֹאן בִּכְלַל גִּדּוּלֵי קַרְקַע נִינְהוּ, וְכֵן הוּא בַּגְּמָרָא. וְעוֹד, דְּמָצִינוּ נַמֵּי פָּגִים וּבֹסֶר וְכַפְנִיּוֹת דַּהֲווּ אֳכָלִים וּפְטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר. לָכֵן נִרְאֶה לִי, דְּהָא דְּנָקְטִינַן בַּגְּמָרָא בָּשָׂר וְדָגִים וּבֵיצִים, לְאַשְׁמְעִינַן דְּאַף עַל פִּי שֶׁהֵם אֳכָלִים חֲשׁוּבִים, פְּטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר. וְהַטַּעַם, לְפִי שֶׁאֵינָן דּוֹמִים כְּלָל לְדָגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר. וְכֵן רַשִׁ"י לֹא פֵּרֵשׁ שׁוּם טַעַם:

## משנה ח

י אֲבָל שְׁבִיעִית יֵשׁ לָהֶם, לְעִנְיַן שֶׁחַיָּב לְהַפְקִיר, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹתָן סְחוֹרָה וּמְלוּגְמָא וְאַפְקְטְוִיזִין. רַשִׁ"י:

## משנה ט

יא **כל כוּ**'. וְהָא דְּכָתַב רַחֲמָנָא סְנַפִּיר, מִשּׁוּם יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יב וְאַף עַל גַּב דְּלֹא נַפְקָא מִנַּהּ, דִּבְלָאו הָכִי טָמֵא לְפִי שֶׁאֵינוֹ מַעֲלֶה גֵּרָה, יֵשׁ לוֹמַר דְּכֵלֵי גַּוְנֵי נָקֵט דְּיֵשׁ לוֹ וְיֵשׁ לוֹ וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כוּ':

### משנה י

יג וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, שֶׁהַמִּצְוֹת כֻּלָּן כּוּ' כְּמוֹ הַצִּיצִית כּוּ'. וּנְטִילַת יָדַיִם, לְפָנֵי הַנִּגּוּב הוּא דְּמָבָרְכִין, וְהָוֵי נַמִּי לְפָנָיו. וּטְבִילָה נַמִּי דִּינָהּ לְפָנֶיהָ, אֶלָּא דְּחָיְשִׁינַן דִּלְמָא מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא דְּמַיָּא מִמְּנַע וְלֹא טָבִיל, וְאַחַר שֶׁהוּא יוֹרֵד, אָז הוּא עָרֹם וְאָסוּר לְבָרֵךְ מִשּׁוּם דְּלִבּוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֶרְוָה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה יא

יד לֹא דָּק, דְּרָאוּי לְהוֹלִיד הוּא מִשֶּׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. וְגַם מַה שֶּׁתָּלָה דְּרָשָׁה דְּבֵן וְלֹא אָב בְּהַקַּפַת זָקָן, לֹא דָּק, דְּהַהּ דְּרָשָׁה לַאֲתוֹיֵי אַף קֹדֶם שֶׁהִקִּיף מִכִּי מָלוּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מִשֶּׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, שֶׁאָז נִכָּר הַהֶרְיוֹן וְרָאוּי לְהִקָּרֵא בְּשֵׁם אָב. וְכֵן נַמִּי הִקִּיף אַף עַל גַּב דְּלֹא מָלוּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו רַשׁ"י. וּבְגְּמָרָא, לֹא שֶׁיִּרְבֶּה מִמֶּשׁ, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁוֹכְבוֹת, וְנִרְאוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּרְבֶּה כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז וְאִם לֹא נִרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אַיְלוֹנִית, עַד שֶׁתְּהֵא בַּת שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ:

יז קוֹדֶם שֶׁבָּעַל. דְּוַדַּאי בָּעַל לְשֵׁם קִדּוּשִׁין. וְהָוֵי סְפֵקָא דְּאוֹרַיְתָא. טוּר:

### משנה יב

יח רוֹצֶה לוֹמַר גָּדוֹל מִשֶּׁיִּקָּרֵץ בַּצִּפָּרֶן. [וְשִׁעוּרָא רַבָּא] דְּכֻלְּהוּ הוּא לָכֹף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן. אֲבָל בְּפֶרֶק ד' דִּנְגָעִים מִשְׁנָה ד' מוּכָח מִלְּשׁוֹן הָרַ"ב כְּשֶׁיְּנַטֵּל בְּזוּג הוּא שִׁעוּר זוּטָא דְּכֻלְּהוּ. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה יג

יט רוֹצֶה לוֹמַר בְּכָל אֶחָד כַּגְּרִיס וְעוֹד, דְּהָכִי הָוֵי שִׁעוּר כֻּלָּם:

### משנה יד

כ וְאַגַּב רִיהֲטָא כָּתַב כֵּן. דְּהֵיאַךְ יְכוֹלָה לִהְיוֹת זָבָה בִּימֵי נִדָּה. וּלְשׁוֹן רַשׁ"י, וְאִם תִּרְאֶה לְיוֹם שְׁמִינִי, סָפֵק נִדָּה, סָפֵק שׁוֹמֶרֶת יוֹם, וְכֵן לְעוֹלָם עַד שֶׁתִּפְסֹק כְּדֵי שִׁעוּר הַמְפֹרָשׁ לָהּ:

## פרק ז

### משנה א

א לֹא כְּמוֹתָהּ מַמָּשׁ. כַּמְבֹאָר פֶּרֶק קַמָּא דְּכֵלִים מִשְׁנָה ג':

ב וְהוּא הַדִּין יָבֵשׁ מֵעִקָּרָא. כְּדִמְרַבִּינַן לֵיהּ בַּגְּמָרָא מִקְּרָא:

### משנה ב

ג אֲבָל אֵין חֶזְקָתָן מִתְכַּבֵּד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד וְאֵין חֶזְקָתָן מִתְכַּבֵּס. וּלְאַחַר הַכִּבּוּס בּוֹדְקוֹת, וְהֵינוּ כְּשֶׁהַכֶּתֶם בְּזָוִית. דְּהָא חָזִינַן דְּעַל יְדֵי כִּבּוּס טוֹב הוֹלֵךְ הַכֶּתֶם בְּלֹא סַמְמָנִים. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה פֵּרֵשׁ בָּעָרוּךְ, עִנְיַן לַחְלוּחִית. וְנִרְאֶה לִי, שֶׁעִנְיָנוֹ מְרֻצָּץ וּמְרֻסָּס. וְנִקְרָא בְּלָשׁוֹן חֲכָמִים גַּם כֵּן סְמַרְטוּט:

ו **לַחֲזוֹר**. סִירְכָא דְּלִישְׁנָא דִּלְעֵיל נָקַט. אֲבָל הָכָא לֹא שַׁיָּךְ עִנְיַן חֲזָרָה, שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְיַבֵּשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה ג

ז דְּהָא דִּתְנַן מִן הָרֶקֶם בְּהַמְּבִיא גֵּט, טוּבָא רֶקֶם הָוֶה. וְעוֹד, אַף עַל גַּב דִּבְרֶקֶם יִשְׂרָאֵל הָוֵו, הָא מַצְנִיעִין כִּתְמֵיהֶם, אֶלָּא שֶׁל נָכְרִים הֵן וּטְהוֹרִים. וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ שָׁם גֵּרִים כוּ'. תּוֹסְפוֹת:

ח **שֶׁלֹּא כוּ'**. וְאַף עַל גַּב דִּכְתָמִים דְּרַבָּנָן, הַךְ טֻמְאָה אִית לְהוּ, דְּסָבְרֵי דִּמְגוּפָּהּ אָתָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט אַף עַל גַּב דְּגֵרֵי אֻמָּת הֵן וְלִחַשְׁבוּ יִשְׂרְאֵלִים דְּאַף עַל גַּב דְּחָטָא כוּ'. אֶלָּא הֵם אָמְרוּ דְּכֻתָּם טָמֵא, וְהֵם אָמְרוּ דִּכְתָמֵיהֶן טְהוֹרִין:

### משנה ד

י דְּאִי לָאו הָכִי, הֵיאַךְ מִשְׁתַּמְּשִׁים שָׁם בִּימֵי טֻמְאָתָן, דְּהָא נִזְהָרִים מִטֻּמְאַת מֵת וְנֶפֶל, כְּדִתְנַן לְקַמָּן נָאֳמָנִים לוֹמַר לֹא קָבְרִנוּ שָׁם הַנֶּפֶלִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה ה

יא מַהוּ דְּתֵימָא לֹא בְּקִיאֵי בִּיצִירָה וְסָבְרֵי לָאו בֶּן אַרְבָּעִים הוּא וּמַיְיא בְּעָלְמָא הוּא, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב מַהוּ דְּתֵימָא לֹא בְּקִיאֵי בְּטִנּוּף וְזִמְנִין דְּלֹא טַנּוּף וְסָבְרֵי דְּטַנּוּף וּפוֹטָרֶת מִבְּכוֹרָה, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

יג וְעָבְדִינַן טָהֳרוֹת הֵיכִי דְּלֹא צַיְינוּ. רַשִׁ"י:

## פרק ח

### משנה א

א **טָהוֹרָה**. דְּכֵיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁנָּטַף שָׁם מִן הַתַּרְפָּה, לְשֶׁמָּא הֶבִיאַתּוּ שָׁם בְּיָדֶיהָ לֹא חָיְשִׁינַן. וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דְּאֵין מַחֲזִיקִין טֻמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. בֵּית יוֹסֵף:

ב לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, בְּעֵת יְשִׁיבָתָהּ:
ג **גּוּדְלָהּ**. לִרְבּוּתָא נָקֵט. וְכָל שֶׁכֵּן לִשְׁאָר הֶרֶגֶל. בֵּית יוֹסֵף:
ד **טָמֵאָה**. וַאֲפִלּוּ מִן הַצְּדָדִים, לְפִי שֶׁעָשׂוּי לְהִתְהַפֵּךְ, וְכָל שֶׁלְּמַטָּה מִן הַחֲגוֹר פְּעָמִים שֶׁהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד בֵּית הַתֶּרְפָּה. בֵּית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ב

ה הָרַמְבַּ"ם. וּבְחִבּוּרוֹ חָזַר בּוֹ וּפָסַק כְּוָתִיקִי, דְּהָא תַּנָּא קַמָּא הוֹדָה לוֹ. כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דְּאִם כֵּן אֵין לְךָ אִשָּׁה טְהוֹרָה לְבַעְלָהּ, שֶׁבְּכָל מַטָּה יֵשׁ כַּמָּה טִפּוֹת דָּם מַאֲכִלְתָּ:

## משנה ג

ו **וְלֹא כָתָם**. וְקָשֶׁה, אַמַּתִּי לֶהֱוֵי סְפֵקָא דְּאוֹרַיְתָא לְחֻמְרָא. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר מִדְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא בִּבְשָׂרָהּ עַד שֶׁתַּרְגִּישׁ בִּבְשָׂרָהּ, וּמִדְּלֹא אַרְגְּשָׁה, אַף עַל גַּב דְּאֶפְשָׁר דְּלָאו אַדַּעְתָּהּ, הִלְכָךְ לֹא הָוֵי כִּשְׁאָר סְפֵק דְּאוֹרַיְתָא דְּלְחֻמְרָא:

## משנה ד

ז כְּלוֹמַר שֶׁהוּא מֵעִיד אִם הִיא נִדָּה אִם לָאו. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:
ח **טָהוֹר**. עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כַּגְּרִיס וְעוֹד. הָרֹא"שׁ:
ט **מָשׁוּךְ**. אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא. וּבְכֻתָּם מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק דְּאַף בְּמָשׁוּךְ בָּעִינַן כַּגְּרִיס. הָרֹא"שׁ:

# פרק ט

## משנה א

א דְּאֵידֵי דִּמְעַמֶּד הַשְׁתִּינָה וְלֹא יָכְלָה לַעֲצֹר, הַדּוּר מֵי רַגְלַיִם לַמָּקוֹר. רַשׁ"י:
ב קָשֶׁה, אַמַּאי נָקֵט עוֹמֶדֶת, לִתְנֵי יוֹשֶׁבֶת וְלִיפְלוֹג בֵּין מְזַנֶּקֶת לְשׁוֹתֶתֶת. וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב, דְּנָקֵט עוֹמֶדֶת מְשׁוּם דִּפְסִיקָא לֵיהּ דִּלְעוֹלָם שׁוֹתֶתֶת. אִי נַמִי, מְשׁוּם רַבִּי יוֹסֵי נָקֵט לַהּ דַּאֲפִלּוּ בְּעוֹמֶדֶת שֶׁאֵין רַחְמָהּ נִפְתָּח מְטַהֵר. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ב

ג דִּלְבַעְלָהּ לֹא שַׁיְיךְ לְכַתְּחִלָּה וְדִיעֲבַד. וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר דִּלְעוֹלָם בְּאִשָּׁה לְבַדָּהּ, דַּוְקָא בְּדִיעֲבַד, וְהָכָא בִּסְפֵק סְפֵקָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף לְכַתְּחִלָּה. דְּוַדַּאי דִּלְכַתְּחִלָּה בִּסְפֵק סְפֵקָא לֹא אִצְטְרִיךְ כְּלָל לְאַשְׁמְעִינַן:
ד **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא**. אֲבָל רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר כְּמוֹ רַבִּי יוֹסֵי. וְאַיְדֵי דְּסָלִיק מֵרַבִּי יוֹסֵי, פָּתַח בּוֹ. גְּמָרָא:

## משנה ג

ה פְּרוּשׁ, לֹא הָרוֹאָה בְּעִדָּן שְׁאִילָה קָאָמַר, דְּאִם כֵּן הַיְנוּ נִדָּה כוּ'. וּלְאַפּוֹקֵי לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת וְרָאָתָה. וְלָאו דּוּמְיָא מַמָּשׁ קָאָמַר. בֵּית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **שָׁלֹשׁ**. מִשּׁוּם הַנְהוּ גַּוְנֵי דְּמִשְׁנָה ה' נָקֵט נַמִּי הָכָא שָׁלֹשׁ:

ז **שֶׁיִּשְׁבּוּ כוּ'**. זוֹ אַחַר זוֹ דּוּמְיָא דְּחָלוּק. וְנַפְקָא מִנַּהּ לְבָדְקָה אַחַת מֵהֶן וּמָצְאָה טְמֵאָה כְּדִלְקַמָּן. בֵּית יוֹסֵף:

## משנה ד

ח **בָּדְקָה כוּ'**. מִיָּד תֵּכֶף לִמְצִיאַת הַדָּם. אֲבָל אִם שָׁהֲתָה כְּדֵי שֶׁתְּקַנַּח בַּחוֹרִין וּבַסְּדָקִין, אֵין הַבְּדִיקָה מוֹעֶלֶת לִטְמֵאָה לְטַהֵר הָאַחֵרוֹת, וְלֹא לִטְהוֹרָה לְטַהֵר עַצְמָהּ:

ט **וְתוֹלוֹת כוּ'**. כְּלוֹמַר, אִם לֹא בָּדְקָה שׁוּם אַחַת מֵהֶן, אוֹ בָּדְקוּ כֻּלָּן וְנִמְצְאוּ טְהוֹרוֹת:

י וְכֵן לְכָל אַרְבַּע נָשִׁים דְּדַיָּן שְׁעָתָן. גְּמָרָא:

## משנה ה

יא **טְהוֹרָה**. וּלְעֵיל תָּנֵי וּמָצְאָה טְמֵאָה. וְתַנֵּי הָאָמוּר בָּזֶה, בָּזֶה. וְהָאָמוּר בָּזֶה, בָּזֶה:

יב **טְמֵאוֹת**. וּמֵיהוּ תּוֹלוֹת זוֹ בָּזוֹ:

## משנה ו

יג **סַמָּנִין**. וְהוּא הַדִּין בְּכִבּוּס טוֹב. תּוֹסָפוֹת:

יד **מַעֲבִירִין כוּ'**. בֵּין לְבַעְלָהּ בֵּין לְטָהֳרוֹת כוּ'. וְכֵיוָן שֶׁיְּכוֹלִין לַעֲמֹד עַל עִקַּר הַדָּבָר, כִּי לֹא בָּדְקָה, טְמֵאָה. מַגִּיד מִשְׁנֶה:

טו כְּלוֹמַר, שֶׁחָסֵר מַרְאֵה הָאָדֹם:

טז **לְהַטְבִּיל**. וַאֲפִלּוּ דֵּהָה וְלֹא עָבַר, מַהֲנֵי טְבִילָתוֹ:

## משנה ז

יז **שֶׁלֹּא טָעַם**. שֶׁהָאֹכֶל מְמַתְּקוֹ וּמַעֲבִיר אֶת כֹּחוֹ. רַשְׁ"י:

יח וּבְנִתְנַמְנֵם סַגִּי. גְּמָרָא:

יט שֶׁהַדִּבּוּר מַעֲבִיר כֹּחַ הָרֹק. רַשְׁ"י:

כ וּכְלוֹמַר, שֶׁאִם יוֹדֵעַ וַדַּאי שֶׁהוּא דָּם וְרוֹצֶה לְבַטְּלוֹ כְּדֵי שֶׁתַּעֲלֶה לוֹ הַטְּבִילָה. דְּהַבָּלוּעַ שֶׁיְּכוֹל לָצֵאת טָמֵא וְאַף עַל גַּב דְּלֹא נָפִיק:

## משנה ח

כא **מְפַהֶקֶת כוּ'**. וּמִירֵי שֶׁמְּפַהֶקֶת אוֹ מְעַטֶּשֶׁת כַּמָּה פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה. דְּאִלּוּ חַד זִמְנָא זֶה דֶּרֶךְ כָּל הָאָדָם. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה ט

כב **בְּסוֹף הַוָּסָתוֹת.** וְלֹא נִמְשַׁךְ אַחַר הַוָּסָתוֹת. טוּר:

כג תַּנְיָא, וְהַזָּרְתָּם וְגוֹ', מִכָּאן אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה, אַזְהָרָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּפְרְשׁוּ מִנִּשּׁוֹתֵיהֶם סָמוּךְ לְוָסְתָּן, וְכַמָּה, אָמַר רַבָּה, עוֹנָה. גְּמָרָא. וּלְמַאי דְּקַיְימָא לָן וְסָתוֹת דְּרַבָּנָן, קְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא. וְכֵן כָּתְבוּ הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה וְהָרַ"ן:

כד וְלֹא פְּלִיג אַוְּסָתוֹת הַגּוּף דְּרֵישָׁא:

### משנה י

כה **שֶׁתִּקְבָּעֲנוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים.** וְהֵנִי מִלֵּי לְמַעְקְרֵיהּ, שֶׁאֵינוֹ נִקְבַּע כְּדֵי שֶׁתְּהֵיֶה צְרִיכָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לְעָקְרוֹ. אֲבָל לָחֹשׁ לוֹ, אֲפִלּוּ בְּפַעַם אַחַת חוֹשֶׁשֶׁת. וְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ בִּימֵי זִיבָתָהּ חוֹשֶׁשֶׁת. וְזֶה וְזֶה אֲסוּרִין דִּלְעֵיל, הֲוָה אֲמִינָא דְּוָקָא בִּימֵי נִדָּתָהּ. גְּמָרָא:

כו **שֶׁתַּעֲקֹר כּוּ'.** וְהֵנִי מִלֵּי, כְּשֶׁקִּבְּעָתוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. אֲבָל לֹא קְבָעָה לָהּ אֶלָּא פַּעַם אַחַת אוֹ שְׁתֵּי פְּעָמִים, בְּחַד זִמְנָא מִעַקְּרָא. גְּמָרָא:

### משנה יא

כז **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כּוּ'.** וְנַפְקָא מִנַּהּ שֶׁאֵין לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים. הָרַמְבַּ"ם:

## פרק י

### משנה א

א **זְמַנָּהּ כּוּ'.** הַיְנוּ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה וְהֶבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. הָרַ"ן:

ב **אַרְבָּעָה כּוּ'.** בֵּית הִלֵּל לֹא בָּעֵי רְצוּפִין. וְכֵן נִרְאֶה לְבֵית שַׁמַּאי דַּאֲפִלּוּ מְפֻזָּרוֹת, כְּמוֹ לְבֵית הִלֵּל. תּוֹסָפוֹת:

ג **נוֹתְנִין כּוּ'.** פֵּרוּשׁ, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְפָרֵשׁ כְּדֶרֶךְ הַמְשַׁמֵּשׁ עִם הַטָּהוֹרָה וּפֵרְסָה נִדָּה תַּחְתָּיו, אֶלָּא בּוֹעֵל כְּדַרְכּוֹ וּפוֹרֵשׁ נַמִּי אֲפִלּוּ בְּקַשִּׁי. הָרֹא"שׁ:

ד כְּדַרְכּוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי [אוֹת ג]:

ה טַעַם חֲמָרָא זוּ, דְּאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין בַּחִלּוּק בֵּין הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת בֵּין לֹא הִגִּיעַ, בֵּין בּוֹגֶרֶת, וּבֵין רָאָתָה לְלֹא רָאָתָה. וְעוֹד מִשּׁוּם דְּחָתָן יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ. הִלְכָּךְ הֻשְׁווּ כֻּלָּן לְהַחְמִיר בְּחַמְרָא שֶׁבַּחֲמָרוֹת דְּהַיְנוּ בּוֹגֶרֶת שֶׁרָאָתָה. וַאֲפִלּוּ בָּעַל וְלֹא מָצְאָה דָּם, צָרִיךְ לִפְרֹשׁ, דְּשָׁמָא חִפָּהוּ שִׁכְבַת זֶרַע. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

### משנה ג

ו **רִאשׁוֹן.** פֵּרוּשׁ לַנְּקֵיִּים. שֶׁהוּא רְבִיעִי לְתְחִלַּת זִיבָה:

## משנה ד

ז לְשׁוֹן דִּקְרָא [דְּנִיֵּאל ו] וְהֵיתִית אֶבֶן חֵדָה וְשַׂמַת עַל פֶּם גֻּבָּא. גְּמָרָא:

## משנה ה

ח וְאַף עַל גַּב שֶׁנֶּעֱקַר דָּם מִשֶּׁמֵּתָה, דְּמָקוֹר מְקוֹמוֹ טָמֵא. גְּמָרָא. וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁנָּגַע בְּמֵת טָמֵא הַדָּם, אֶלָּא כֻּלָּם רְאִיָּה גְּמוּרָה קָאָמַר, שֶׁיִּטַּמֵּא הַדָּם בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, אַף עַל גַּב דְּלָאו רוֹאָה הִיא לְאַחַר מִיתָה, הוֹאִיל וְהָיָה בַּמָּקוֹר מֵחַיִּים כוּ'. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב וְתוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

ט וּמִשּׁוּם דַּם תְּבוּסָה וּמִדְּרַבָּנָן. וְרַבִּי יְהוּדָה נַמִּי הָכִי סְבִירָא לֵיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ו

י וְלֹא תָּנֵי סְתָמָא אֵינָהּ נוֹגַעַת, לְאַשְׁמְעִינַן דִּמְעָרָה וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא נָגְעָה בַּמַּיִם. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יא נָקֵט הַיָּמִים הַמְרֻבִּים. וְהוּא הַדִּין לִמְעַטִּים דְּשֶׁל זָכָר:

יב וְחָזְרוּ בַּשְּׁתַּיִם, חָדָא לְחָמְרָא וַחֲדָא לְקַלָּא:

יג **טָמֵא מֵת.** שֶׁלֹּא טָבַל. הָרַמְבַּ"ם. וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה לֹא תְּלִינַן בְּמַגַּע נִדָּה דַּהֲוֵי נַמִּי רִאשׁוֹן. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, כְּמוֹ שֶׁנָּגַע בְּנִדָּה אוֹ בְּטָמֵא מֵת:

יד **לַקָּדָשִׁים.** וּכְאַבָּא שָׁאוּל דְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' דִּמְעִילָה. תּוֹסָפוֹת. וְצָרִיךְ עִיּוּן עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁפָּסַק כְּסְתָמָא דְּהָכָא וּכְתַנָּא קַמָּא דְּהָתָם:

## משנה ז

טו **וּמַקֶּפֶת וְקוֹרְאָה כוּ'**. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא נִגְזוֹר דִּלְמָא אַתְיָא לְמִנְגַּע בָּהּ מֵאַבְרַאי, קָא מַשְׁמַע לַן. גְּמָרָא:

טז בְּפֶרֶק ג' דַּחֲגִיגָה מִשְׁנָה ג'. וְהָא דְּכָתַב שָׁם הָר"ב דִּמְחַסֵּר כִּפּוּרִים פּוֹסֵל בְּנְגִיעָה, הַיְנוּ קֹדֶם הֲבָאַת קָרְבְּנוֹתָיו. וְלֹא קָאֵי אְרֵישׁ דְּבָרָיו דְּמֵיירֵי לְאַחַר הֲבָאַת קָרְבְּנוֹתָיו דְּאָז אֵין צָרִיךְ טְבִילָה אֶלָּא לַאֲכִילָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב כָּאן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

## משנה ח

יז **מְטַמְּאִין כוּ'**. הוֹאִיל וּכְזָבָה קְטַנָּה הִיא. וְיָלְפִינַן לַהּ מִקְּרָא בַּגְּמָרָא. וְכֵן הָא דְּבוֹעֵל מְטַמֵּא, יָלְפִינַן לַהּ מִקְּרָא. וּבַתּוֹסֶפְתָּא הוּבָא בַּגְּמָרָא [דַּף עב] דִּלְבוֹעֲלָהּ תּוֹלִין, וְאִם תִּרְאֶה לְמָחָר מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ. וְאִם כֵּן, קְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא:

יח וְכָל הֵיכָא דְּבָעֵי שְׁמוּר, אֵינָהּ טוֹבֶלֶת אֶלָּא בַּיּוֹם:

יט **בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר.** וַאֲפִלּוּ בָּעֲשִׂירִי, אַף עַל גַּב דְּאֵינָהּ רְאוּיָה לְבֹא לִידֵי זָבָה גְּמוּרָה. הָרַמְבַּ"ם: